

МІХАСЬ РЫГОРАВІЧ ЛАРЧАНКА

31 ліпеня 1981 года на 74-м годзе жыцця памёр вядомы беларускі вучоны, доктар філалагічных навук, прафесар кафедры беларускай літаратуры Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта Міхась Рыгоравіч Ларчанка. Перастала біцца сэрца сапраўднага камуніста, выдатнага даследчыка і прапагандыста роднай літаратуры, чулага выхавачеля моладзі.

Імя Міхася Рыгоравіча назаўсёды ўвайшло ў гісторыю Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта. Тут ён вучыўся на літаратурна-лінгвістычным аддзяленні педагагічнага факультэта, калі толькі адбывалася станаўленне беларускай савецкай філалогіі. Тут ён працаваў, аддаючы сваю творчую энергію і арганізатарскі талент дзеля росквіту роднай культуры і навукі, згуртоўваючы вакол сябе здольную навуковую моладзь. Яго добра памятаюць студэнты грозных 40-х гадоў і тыя, хто нядаўна паступіў на філалагічны факультэт. Шлях Міхася Рыгоравіча ў навуку быў няпросты, але мэтаймкнёны і вельмі характэрны для лёсаў тых юнакоў і дзяўчат, якім савецкая ўлада стварыла ўсе ўмовы для раскрыцця іх здольнасцей.

Нарадзіўся М. Р. Ларчанка 14 лістапада 1907 года ў вёсцы Хварасцяны Слаўгарадскага раёна Магілёўскай вобласці ў сялянскай сям'і. Вучыўся ў школе сялянскай моладзі, у Магілёўскім педагагічным тэхнікуме, у БДУ. У 1932 годзе скончыў Вышэйшы педагагічны інстытут у Мінску і паступіў у аспірантуру пры Акадэміі навук БССР. З 1935 да 1941 года працаваў у Інстытуце літаратуры і мастацтва.

З першых дзён Вялікай Айчыннай вайны Міхась Рыгоравіч Ларчанка знаходзіўся на фронце, быў цяжка паранены. Пасля лячэння ў шпіталі распараджэннем ЦК КП(б)Б М. Р. Ларчанка адкліканы ў Маскву. На чыгуначнай станцыі Сходня у 1943 годзе аднавіў работу Беларускай дзяржаўнага ўніверсітэта, і М. Р. Ларчанка ўзначаліў філалагічны факультэт.

Пасля вызвалення Мінска Міхась Рыгоравіч разам з выкладчыкамі і студэнтамі вяртаецца ў родную сталіцу. Пачынаецца новы этап яго жыццёвай і творчай біяграфіі. На працягу амаль 30-ці гадоў (да 1971) М. Р. Ларчанка загадваў кафедрай беларускай літаратуры і адначасова (да 1957) быў дэканам філфака. Гэта быў час вялікіх творчых здзяйсненняў. Паспяхова абаронена доктарская дысертацыя (1955). Вышлі манаграфіі «На шляхах да рэалізма» (1958), «Сувязі беларускай літаратуры з літаратурамі суседніх славянскіх народаў у другой палове XIX ст.» (1958), «Па шляху рэалізма» (1959), «Славянская супольнасць» (1963), падручнікі для вышэйшай школы па беларускаму фальклору і старажытнай беларускай літаратуры.

Да апошніх дзён жыцця М. Р. Ларчанка захаваў зайздросную творчую актыўнасць. У 70-я гады ён выдае манаграфіі «Яднанне братніх літаратур» (1974), «Жывая спадчына» (1977), з'яўляецца сааўтарам і навуковым рэдактарам вучэбнага дапаможніка «Беларуская народна-паэтычная творчасць» (1979), рыхтуе дапоўненае і перапрацаванае выданне кнігі «На шляхах да рэалізма». Усяго ў навуковым арсенале М. Р. Ларчанкі каля 180 навуковых прац. Міхась Рыгоравіч выхаваў вялікую плеяду беларускіх вучоных-філолагаў. Нямаюць яго выхаванцаў і сярод пісьменнікаў Беларусі.

Плэнную навуковую і педагагічную дзейнасць М. Р. Ларчанка спалучаў з вялікай грамадскай работай. У апошні час ён з'яўляўся старшынёй секцыі родных моў і літаратур навукова-метадычнага савета пры Міністэрстве вышэйшай і сярэдняй спецыяльнай адукацыі СССР, членам рэдкалегіі навукова-тэарэтычнага часопіса «Веснік БДУ».

За заслугі перад Радзімай М. Р. Ларчанка ўзнагароджаны ордэнам Айчыннай вайны II ступені і медалямі. Яму прысвоена ганаровае званне заслужанага дзеяча навукі БССР.

У памяці ўсіх, хто ведаў Міхася Рыгоравіча, меў шчасце працаваць разам з ім, слухаць яго лекцыі, ён назаўсёды застанецца чалавекам вялікай душы, увасабленнем шчырасці і добразычлівасці, незвычайнай абаяльнасці і жыццёвага аптымізму.